

vedno rekli: »Car je v oblačilnici.« — V velikem mestu, v katerem je stanoval, je bilo veselo življenje; vsak dan je prispelo mnogo tujcev. Nekega dne prideta tudi dva sleparja; izdasta se za tkalec in pravita, da znata tkati najlepše tkanine, ki si jih je mogoče misliti. Barve in vzorci niso samo nenavadno lepi, temveč obleke, ki bi se iz te tkanine sešile, imajo čudovito lastnost, da so nevidne tistemu, ki ni sposoben za svojo službo ali pa je neodpustljivo neumen.

Razvlekavanje teksta in vrivanje imen, ki gre skozi vso zbirko, prežene večkrat duha, ki veje iz Andersena, in dobimo včasih čudno domačnost popolnoma drugačega tona, n. pr.

Andersen: Nekoč je živel ubog princ; njegovo kraljestvo je bilo čisto majhno, bilo pa je še vedno veliko dovolj, da bi se lahko nanj oženil in oženiti se je hotel. — No, bilo je seveda malo predrzno, da se je upal reči carjevi hčeri: »Ali me hočeš?« Pa upal se je vendarle, kajti njegovo ime je bilo slavno daleč naokoli; na stotine je bilo princezinj, ki bi bile rade rekly: da, toda ali bi ona to napravila? No, bomo videli. (Svinjski pastir.)

Utva: V mali državici Poezije je kraljeval mlad in lep kraljevič Spevoslav. Dasi ni bilo njegovo kraljestvo veliko, se je hotel vendar oženiti, za nevesto si je pa izvolil hčerko najmočnejšega carja na svetu, vladarja velike Prismodije, prelepo kraljično Norinko Prismodinko. — Kraljična Norinka Prismodinka bi bila tega pravzaprav lahko vesela. Kajti čeprav je bilo Spevoslavovo kraljestvo majhno, je bil njegov rod slaven in imeniten in visoko čislán, tako da bi bil lahko dobil navsezadnje, če bi hotel, deset nevest kraljevega rodu, ko bi jih bilo toliko na svetu. Kaj pa je storila Norinka Prismodinka? — Čujte!

Ti primeri naj služijo, da izprevidimo, koliko je bilo prizadevanje, knjigo ponašiti. Zdi se dobre volje čez glavo preveč, zlasti če vzamemo mesto, ki je nekemu celó imponiralo: »Kar se zgodi, da nastane nekega večera huda nevihta.« — Toliko Andersen — Utva pa še nadaljuje — »Bliskalo je in grmelo, kakor da bi podili Lahe čez Sočo« (Kraljična na grahu).

Ali se ne reži iz Danca več ali manj šaljivi Slovenec? Fr. Koblar.

Milan Pugelj, **Zakonec**. Drugi natis. Ljubljana, 1924. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna. Približno dvajset književnih let je med prvimi slovstvenimi poizkusi Romana Romanovega in njegovimi zadnjimi plodovi. Začel je z vezano besedo, ki je ni knjižno uredil. Pomenila je prikupno obliko, rahlo epigonsko ob Župančiču; prav tako bahato-bogata je bila kot Griševa, ki je za dolgo zamolknil, le tako jedrovita ne kakor Vladimirova, ki se tudi ni hotel v knjigi redigirati. V knjižno obliko je dozorel Pugelj šestkrat pred drugo izdajo »Zakoncev« s svojimi črtami »v pesmi«, s svojimi novelami in realistično občutje dihajočimi, več in manj iz zapadne tehnike štiliziranimi študijami (Mali ljudje, Brez zarje, Ura

z angeli, Mimo ciljev, Zakonci, Črni panter). Kljub temu, razmeroma dovoljnemu gradivu ni lahko izreči določne in veljavne sodbe o vrednosti in velikosti Pugljeve pisateljske osebe. Vzporediti bi ga moral stopnjevaje iz leta v leto s sodobno drugo našo novelistiko, ki je ime ob imenu kratkih litanij — Šorli, Golar, Premk, Levstik, Podlimbarski, Milčinski, novi Ljublj. Zvon, Slovan, listek Sl. Naroda i. š. k. Tako bi šele določil relativnost njegovega nastopa v nas. Absolutne besede sploh iskal ne bom, povedal bom ob srebrnih Zakoncih, kar smem povedati o najbolj tipičnih potezah Pugljeve pripovedne spretnosti in posebnosti s kratko, morda zato malce trpko, a kakor se mi zdi, kaj točno formulo. Pripovednik z uglašeno tehniko, maniriran iz vzorcev, redko in redko srečno samosvoj. Fiziološki analitik brez osebnega sočutja, motivno soroden Francozom, alokalen tudi tedaj, ko v Čehovljevem slogu išče v naš svet in naše malomestno družinstvo in ženkarstvo. Recimo pesnik naše malomestne in ljubljanske kavarniške in pivske proze, ampak flegmatičen in asocialen in zunanje površno tipajoč za rahlo višino nad študijskim predmetom v skromni ironiji in s še skromnejšim humorjem: Maupassant brez duše in vonja, Čehov brez osti in misli, Slovenec brez ljubezni in domačnosti, naturalist, ki svoj kraj vendar odeva v brez-krajevnost (Visoko... Velesovo n. pr., v »Zimski krajini«, Prešernov trg v »Rubežni« i. š. dr.), racionalec, ki pa ni šel mimo knjig v okusu Montegazzeja do večjih vrednot in globljih skrivnosti. Sicer pa — soliden, višji celó nego Begović v »Nasmijaním srcima«. Škoda, da nekaj najboljših novel Pugljevih ni v Zakoncih, ki niso knjiga za čas, ki hoče preroditi družbo, mladino in zlasti našo — družino. Dr. I. Pregelj.

Alois Jirásek: **Filozofska historija**. Preveo Jindra Prohazka. (Knjižnica Čehoslovačkih pisaca. Svezak I.) Zagreb, 1921. Središnjica Češko-jugoslavenske Naklade. I. Herejk. Če je verjeti prevajalcu, bi bil to prvi Jirásek v hrvatskem jeziku. Smo pa že Slovenci nekaj bolj češko-vzajemnostni. Prevod se bere gladko, dasi diha izvirk neskončno več Jirasku lastne historičnosti. Pa je sploh križ s prevodi iz češčine v jugoslovanske jezike. Vonj češke besede je namreč pismena kultura. Sočno po naše jo more podati le naša — folklor. Dr. I. P.

Slavko Ježić: **Brak male Ra**. Roman iz običnog života u veliko doba. Zagreb, 1923. Naklada »Vijenca«.

Pisatelj je načitan in talentiran. Še zdavna pa ni zrel. Ni se otresel še tujega, iz knjige pridobljenega. Bral je seveda samo — beletrijo. Med domačimi je očitno v sorodu Vojnoviću, Mašiću in Begoviću. Knjiga je nekak lastni doživljaj. Umetniško svoje teme pisatelj ni rešil. Za svoje moči si je zastavil meto predaleč. Problem romana je — neskončni nebes nad Ježićevo mlado poltnostno fiziognomijo: Flaubert, Tolstoj... Če se bo Ježić znal zagledati v take višave... Dr. I. P.